

Кульбіда С. В. (2019). Окремі аспекти оновлення нормативно-правової бази сучасної спеціальної освіти. Світлана Кульбіда. Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. м. Кам'янець-Подільський, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж. 2019. С. 201 — 203. Режим доступу file:///home/lana/%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/Zbirnyk_Tez_III_conference_Podilskyi_college.pdf

СЕКЦІЯ II «Освіта і гуманітарні науки в умовах інклюзії». 3. Нормативно-правове забезпечення спеціальної освітньої діяльності.

Кульбіда С.В.

*доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник
відділу навчання жестової мови Інституту спеціальної педагогіки
і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, Київ*

Україна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ СУЧАСНОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Нормативно-правова база спеціальних загальноосвітніх закладів для осіб з порушеннями слуху з 2017 року поповнилася новими документами, які унормовують терміни, особливості діяльності закладів відповідно до положень: Конвенції про осіб з інвалідністю, Проекту концепції жестової мови в Україні (2009), Концепції про білінгвальне навчання в Україні (2011), Організаційно-методичних умов діяльності кабінету української жестової мови у загальноосвітніх спеціальних закладах для нечуючих учнів (2014) [2,4].

Так, Закон «Про освіту», прийнятий у 2017 році (Ст. 7) гарантує особам з порушенням слуху право на навчання жестовою мовою та на вивчення української жестової мови [1. С. 3].

Стаття 12. проголошує формування ключових компетенцій, як і вільним володінням державною мовою, так і здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) [1. С. 4]. Пункт 5 звертає увагу на здобуття особами з особливими освітніми потребами початкової освіти з іншого віку, а тривалість здобуття ними «початкової та базової середньої освіти може бути подовжена з доповненням освітньої програми корекційно-розвитковим складником» [1. С.

Кульбіда С. В. (2019). Окремі аспекти оновлення нормативно-правової бази сучасної спеціальної освіти. Світлана Кульбіда. Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. м. Кам'янець-Подільський, Подільський спеціальний навчально- реабілітаційний соціально-економічний коледж. 2019. С. 201 — 203. Режим доступу file:///home/lana/%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/Zbirnyk_Tez_III_conference_Podilskyi_college.pdf

5]. Особливості здобуття такими особами повної загальної середньої освіти визначаються спеціальним законом.

Підготовка спеціального закону — це справа часу, хоча окремі положення уже є. Зокрема, у Положенні про спеціальну школу, затвердженому цього року [З. С.1], зазначається, що:

а) створюються спеціальні *школи для дітей з порушеннями слуху,*

б) пункт 47 уточнює особливості корекційно-розвиткової роботи, яка спрямовується «на максимальне збереження та розвиток залишкового слуху, формування вимови, розвиток усного мовлення дітей із спостереженням за динамікою розвитку їх слухової функції, *компенсаторний розвиток з використанням української жестової мови, білінгвального підходу до якісного засвоєння навчального матеріалу з усіх навчальних предметів (дисциплін)*» [З. С.2],

в) у пункті 57 акцентовано увагу на створенні відділення корекційно-розвиткової роботи, що має у своєму складі наступні кабінети:

- корекційно-відновлювальної сурдопедагогічної реабілітації для проведення індивідуальних та групових занять з розвитку слухового, слухозоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови;

- слуховим кабінетом, обладнаним аудіометром для проведення групових занять з розвитку слухового сприймання, розвитку вміння ефективно користуватися залишковим слухом у процесі мовленнєвого спілкування, нормалізації тембру, голосу, інтонації і ритму мовлення, розвитку здатності орієнтуватися у світі немовленнєвих звуків;

- *кабінетом української жестової мови* [З. С. 3].

Кульбіда С. В. (2019). Окремі аспекти оновлення нормативно-правової бази сучасної спеціальної освіти. Світлана Кульбіда. Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. м. Кам'янець-Подільський, Подільський спеціальний навчально- реабілітаційний соціально-економічний коледж. 2019. С. 201 — 203. Режим доступу file:///home/lana/%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/Zbirnyk_Tez_III_conference_Podilskyi_college.pdf

Інновації у нормативно-правовому забезпечення є важливими з точки зору забезпечення рівних освітніх умов, забезпеченні умов для учнів з порушеннями слуху з різними компетенціями у першій, другій мовах навчання, у підтримці поступового розвитку навичок грамотності та використання можливості зростати разом з чуючими ровесниками. Застосування білінгвального підходу до якісного засвоєння навчального матеріалу з усіх навчальних предметів (дисциплін) при ефективному викладанні має вагомий потенціал у досягненні учнями поступових рівнів жестомовної комунікативної компетенції, одночасно підвищуючи соціокультурну складову.

Зазначений аспект презентує дотримання фундаментальних прав глухим і слабкочуючим громадянам, який проголошено і у Брюссельській декларації (2010) щодо жестових мов Європейського Союзу. На думку члена Європейського парламенту і Європейського союзу глухих доктора Адама Кости: “Користувачі жестової мови мають рівні фундаментальні права разом з іншими громадянами Європейського Союзу. Вони, як громадяни з особливими освітніми потребами, є не лише користувачами, а й хранителями місцевих національних жестових мов, наділені рівними правами нарівні з іншими лінгвальними і культурними меншинами” [6. С. 243].

Сьогодні існує широкий спектр переваг вивчення двох мов. І стосується таке положення не кількості застосовуваних мов при формуванні ключових компетенцій мовами, а того, яким чином варто розвивати ці компетенції у перші п'ять років з метою успішного розвитку з урахуванням можливостей, потреб, здібностей, сенситивних періодів кожного учня з особливими освітніми потребами. Розширений репертуар у двох мовах буде вдосконалювати необхідні поступові рівні компетенції, які є не обов'язково однаковими в кожному контексті. Такий потенційний актив є частиною соціального, мовленнєвого,

Кульбіда С. В. (2019). Окремі аспекти оновлення нормативно-правової бази сучасної спеціальної освіти. Світлана Кульбіда. Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. м. Кам'янець-Подільський, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж. 2019. С. 201 — 203. Режим доступу file:///home/lana/%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/Zbirnyk_Tez_III_conference_Podilskyi_college.pdf

мовного, культурного досвіду кожного учня з порушеннями слуху і базою для розвитку подальших компетенцій. Освітня мета у кожному ступені навчання має враховувати рівні таких компетенцій і на цій основі вибудовувати подальше просування учня в зону майбутнього розвитку при вивченні навчальних дисциплін.

Виділене курсивом у текстах Закону і Положень є новим, затребуваним часом і вкрай важливим для ефективної діяльності закладів для осіб з порушеннями слуху з урахуванням сучасних наукових напрацювань [2,4].

Нині ми є свідками активної підтримки ідеї щодо визнання української жестової мови з прийняттям відповідних документів законодавчого рівня з урахуванням положень Конвенції ООН про права осіб з особливими потребами і Рекомендацій 1598 (2003) щодо захисту жестових мов в державах ЄС, резолюцій Європейського парламенту щодо жестових мов (*Doc A2-302/87 від 17 червня 1988 року і Doc B4-095/98 від 18 листопада 1998 року*) Ради Європи, Брюсельської декларації. Такі кроки є прикладом гарного досвіду щодо вдосконалення української нормативно-правової бази в освітній сфері.

Література:

1. Закон «Про освіту», Стаття 7. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n111>
2. Організаційно-методичні умови діяльності кабінету української жестової мови у загальноосвітніх спеціальних закладах для нечуючих учнів. К. Ткаченко, С. Кульбіда. Освіта осіб з особливими потребами : шляхи розбудови, 4. 2014. С. 72-84. Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/707200/>
3. Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр. Постанова КМ України від 6 березня 2019 року. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-2019-%D0%BF>
4. Проект концепції жестової мови в Україні. С. Кульбіда, І. Чепчина. Дефектологія. № 3. 2009. С. 3 – 7. Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/706187/>
5. Чепчина І.І. (2018). Нові законодавчі ініціативи у світлі застосування української жестової мови. І. Чепчина. Теоретичне і методичне забезпечення навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами. Зб. наук. праць. Вип. 8. Слов'янськ: ДДПУ, 2018. С. 242-246. Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/711725>